

РЕЦЕНЗИЯ

**от Проф. д.ик.н. Таня Горчева –
преподавател към катедра “Международни икономически
отношения”,
на СА “Д. А. Ценов” – Свищов,
член на научно жури в процедура**

**за присъждане на научна степен “Доктор на науките”
на д-р Радослав Харабин**

**на тема „ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧНА ТЕОРИЯ НА КРИЗИСНИЯ
МЕНИДЖМЪНТ - ОРГАНИЗАЦИОННИ И ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ.**

ПОЛСКИЯТ КАЗУС В ТЕРИТОРИАЛНОТО ПРИЛАГАНЕ“

ВЪВ

**ФАКУЛТЕТ „МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И АДМИНИСТРАЦИЯ“
КАТЕДРА "АДМИНИСТРАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ”**

по обявен конкурс

**във Варненски свободен университет „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“ –
Варна**

1. Обща информация

На основание член 4 ал. 2 от ЗРАС в Република България, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности и чл. 2 от Наредба №12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и „доктор на науките“ във ВСУ „Черноризец Храбър“ и съгласно заповед на Ректора на университета № 487 от 12.07.2021 г. е назначено жури по конкурса за присъждане на научна степен “Доктор на науките” в професионално направление 3.7. "Администрация и управление" по Докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“. На първото заседание на научното жури, по предложение на участниците съм избрана за рецензент на кандидата - д-р Радослав Харабин - за присъждане на научна степен “Доктор на науките”. Понастоящем той заема позицията на Зам. Декан на Факултета по търговия и безопасност в град Келце, част от Университета за социални науки в Лодз - Полша. Наред с това е доцент-лектор по «Кризисен мениджмънт» в същия университет. От 2020г. е

вицепрезидент на Института по кризисен мениджмънт и компютърно моделиране в Киелце-Полша.

2. Общо представяне на дисертационния труд за присъждане на научна степен “Доктор на науките”

Хабилитационният труд е с обем от 253 стандартни страници. Структуриран е съгласно изискванията за оформлението на научен труд и се състои от въведение, изложение от четири глави, заключение, списък с библиография и списък на приложенията. Основният текст съдържа 5 таблици, 12 фигури и 2 схема. Положително впечатление оставя прегледа на литературните и информационни източници, като еднакво добре са застъпени представители на различните школи и учения, работили по теми близка до тази на представената разработка. Списъкът със справочна литература се състои от 335 заглавия на английски и полски език, включително 150 международни и полски правни акта, 91 документа, 63 монографии и части от колективни трудове, както и 31 статии в списания. Паритетно са използвани национални и чуждестранни източници, като е направен е литературен обзор по темата.

3. Съдържателна характеристика на представения научен труд за присъждане на научна степен “Доктор на науките”

3.1. Актуалност на темата

Предложеният изследователски труд се отличава с актуалност на темата и значимост на научния проблем, свързан със системната трансформация на структурите за управление в Полша след преходния период към пазарна икономика в условията на свободна конкуренция. Трансформацията, която настъпва в обществените и бизнес-структурите на страната, се основава на редица законови промени, които очертават новата рамка на управление. На практика обаче реализирането на законодателните норми се обвързва с редица неудачи, материални и финансови ограничения, както и с липса на адекватно обучен персонал от професионалисти, което поражда редица кризисни ситуации. В този смисъл дисертацията се отличава с актуалност на темата, засягаща от една страна анализа на организационните и финансовите аспекти на правната и нормативна рамка за управление, а от друга страна - реалната практика при управлението на кризи в Полша. В този смисъл приветствам избора на

темата. Задълбоченият прочит показва съответствие между декларираното съдържание и същността на изложението в изследователския труд.

3.2. Основни аспекти на теоретичния фундамент на изследването

Още в началото на изследователския труд е очертан идейния обхват на изследването, а именно:

- възможността за релационен (функционален) подход към управлението на кризи като цяло;
- въпросът за организационните структури и тяхното финансиране от нормативна гледна точка;
- проблемът, как едни и същи организационни и финансови аспекти трябва да се координират в прагматична перспектива с цел балансиране на интересите;
- преодоляване на отклонения в нормативната и прагматична интерпретация на управлението на кризи използвайки релативно отношение към стандартите и практиките.

В научния труд е формулирана целта на изследването, а именно: анализиране на организационните и финансовите аспекти на нормативната рамка и практическата реализация на управлението в условия на кризи в Полша. В дескриптивен порядък могат да се открият обектът и предметът на изследването, което позволява формулирането на изследователските задачи. Формулирана е интегралната изследователска теза, която авторът декомпозира в няколко конкретни направления.

В предложения изследователски труд е **извършен широк обзорен анализ на теоретичните постановки**, което само по себе си е достойнство на разработката. Те умело са използвани за формиране на фундамент чрез прилагане на критичен анализ.

3.3. Използвани методи на изследване

Авторът обосновава необходимостта от прецизност при избора на подходяща методология и посочва функционалния прагматизъм като подходящ за изграждането на модел за систематизация на знанията за изследваните явления. По тази причина той се насочва към философски методологични конструкции, каквато е призмата на мисълта на Бодуен дьо Кортен и Ф. дьо Сосюр, както и релационизма на критическата теория на Е. Кант и вероятностните предположения за прагматизма на У. Джеймс, вкл. инструментализма на Д. Дюи. Цялата идейна постановка на проблемите в дисертационния труд е базирана на теорията на фалшификационизма на Карл Попър, която се разпознава като понятие във

философията на науката, разкриващо възможността някакво твърдение или теория да се опровергае емпирично. Тази теория противостои на „верифицируемостта“, а именно - възможността за емпирично установяване, че твърдението е вярно.

Наред с посочените теоретични подходи и методи в хода на изследването се прилагат и следните конкретни методични стъпки като: институционален и правен анализ, използван за описване на структурата на организацията за управление на кризи; политоложкия метод за вземане на решения, който позволява описание на проблемите при измененията на нормативните актове; идиографски изследвания и др.

Части от дисертационния труд са публикувани като самостоятелни научни разработки под формата на монография, книги, части от научни студии, статии и няколко доклада, въз основа на което може да се проследи израстването на цялостното изследване.

3.4. Оценка на автореферата

Следва да се отбележи, че представеният автореферат представлява самостоятелен научен труд, изграден на основата на изследванията в хабилитационния труд. В съдържателно отношение вярно отразява същността и изследователските резултати, посочени в хабилитационния труд.

4. Научни и научно-приложни приноси

4.1. Теоретичните приносни моменти, установени в хабилитационния труд, могат да се обобщят в следните основни направления:

- ✓ Направен е обзорен анализ на теоретични постановки за организационните и структурните аспекти на системата за управление на кризи, като са направени конкретни препратки към определени кризисни ситуации в Полша;
- ✓ Обогаляване на знанието за управление на безопасността. Съпоставени са две от основоположните философски концепции (тези на Е. Кант и на У. Джеймс), което води до разработването на т.н. сферичен модел (различен от линейния и точковия модели) за типологизиране на социалните и икономическите явления като цяло и по-специално при управлението на ниво публична администрация;
- ✓ Проведен е анализ в областта на управлението на безопасността, като се акцентира върху отклоненията, които могат да генерират

поредица от грешки, ако не се съблюдава комбинацията от двете перспективи – законодателно установените правила и тяхното практическо прилагане. Във връзка с това се предлага функционален (релационен) модел, който отговаря на критерия за обективност при оценка на постигнатите резултати в управлението. Направен е опит да се приложат методите за оценка, характерни за херменевтичния подход, при който кръгът на изследваните проблеми се стеснява, като се следва последователното преминаване от общото към конкретното, характерно за идиографските изследвания;

- ✓ Изведено е взаимодействието между икономическите детерминанти на обществената среда и функциите на организацията, вкл. на нейната структура за управление на кризи, което дава възможност за формулиране на нормативни и административни предписания и правила за действие през призмата на оптимизиране на разпределението на средствата за държавните и местни административни звена.

4.2. Приноси от методологичен характер:

- От методологично значение за проведеното изследване се очертава извеждането на взаимодействието между социалните и икономическите явления от гледна точка на понятията за сигурност и опасност.
- Предложен е универсален модел за анализ на човешката дейност (наречен сферичен модел), който свързва управлението на обществената безопасност с избягването на управленски кризи.

4.3. Практико-приложни приноси:

Основният практико-приложен резултат на настоящия изследователски труд се свързва с опита за емпирично проучване върху взаимовръзката между структурно-организационната определеност на местната администрация и начините за финансиране в условията на управленска криза през призмата на ефективността и ефикасността на разходите. На този фон се извежда факта, че в условията на криза възникват стандартни и нестандартни организационни и финансови решения, които в отделните структурни единици (организации) получават различен краен ефект. Интерпретирането на крайните ефекти от взетите решения и извършеното

управленско действие в условията на криза придава на изследването не само теоретико-познавателно значение, но и предлага модел за практически решения на актуални проблеми от системата за управление на кризи в Полша.

5. Критични бележки и препоръки

Като се вземе под внимание изложеното по-горе се формулират следните бележки, които произтичат и от начина на превеждане на автореферата и съдържащото се в него описание на приносните моменти, изведени от автора:

- Наблюдава се смесване на научни подходи от различни сфери на обществените науки, каквито са философията и теорията на управлението;
- Това от своя страна води до противоречивост на резултатите от проведените анализи, тъй като чисто философските и теоретико-познавателни подходи не винаги могат да намерят приложение в изследвания с емпиричен характер.
- Смесват се различни по ранг теории и методи на изследване. Така например трудно може да се приеме, как съдържателният анализ на редицата нормативни документи и тяхното неправилно прилагане може да причини управленски кризи, като за това се използват поведенчески модели от теорията на управлението.
- Една част от направените изводи към всяка една глава от изложението се извеждат като логично следствие, но не като пряк резултат от критичния анализ.

6. Заключение

Въз основа на изложената информация и оценки стигам до заключението, че предложеният хабилитационен труд от д-р Радослав Харабин отговаря на формалните изисквания по установените количествени и качествени критерии, за присъждане на научна степен “Доктор на науките” по професионално направление 3.7.“Администрация и управление“ и препоръчвам на научното жури за вземе положително решение.

16.08.2021 г.
Свищов

Член на научното жури: _____
(Проф. д.ик.н. Т. Горчева)